

EL FUTUR DE L'ECONOMIA

Les lliçons de la crisi

Cinc coses que hem après

Més supervisió

De la laxitud al control ferri del sector financer i bancari

La caiguda de Lehman Brothers el setembre del 2008 va ser el tret de sortida –oficial– de la gran crisi financera. La reacció va ser immediata. De la laxitud en la regulació bancària i del sistema financer s'ha passat a una supervisió àmplia i detallada. En el cas espanyol, el rescat de la banca ha portat a un control més gran del Banc Central Europeu, que ara supervisa la pràctica totalitat dels bancs de l'Estat. Tests d'estrès, *homes de negre* i supervisió única europea s'han imposat. El perill, assegura el catedràtic d'economia de la Universitat Pompeu Fabra José García Montalvo, és caure en l'efecte pèndol, és a dir, passar d'un sistema desregulat, com era des del 1999, a un sistema sobrerregulat –que en la seva opinió és la situació actual– per tornar un cop es relaxi la situació a una nova desregulació. No obstant, en destaca la part positiva: s'han creat institucions macroprudencials (dirigides a mitigar els riscos per a tot el sistema) i s'han posat límits per evitar bombolles de crèdit.

Una altra de les coses que hem après amb aquesta crisi, diu García Montalvo, és que la política monetària no té la solució per a tot. Mario Draghi, el president del BCE, ha abaixat els tipus d'interès a mínims mai vistos i ha inundat el mercat de liquiditat, però els preus continuen dèbils i el creixement no acaba d'arrencar. L'any passat el PIB de la UE va créixer només un 1,6%.

El cost del totxo

El ciutadà descobreix que el preu dels pisos pot caure

La crisi financera a Espanya estava lligada a la bombolla immobiliària. De fet, els preus dels pisos no havien caigut mai, com sí que havia passat en

Control
La regulació augmenta, però es tem un efecte pèndol i que torni a baixar

Habitatge
Hem descobert que els preus dels pisos no van sempre a l'alça

altres països. Així va ser fins que, el 2008, va començar el descens en picat. Segons les diverses empreses de taxació d'actius immobiliaris, entre el 2008 i els mínims del 2013 els preus dels habitatges a Espanya van caure entre un 45% i un 55%. Ara sabem que els preus immobiliaris no sempre puguen, sinó que poden anar a la baixa. "Seria bo recordar-ho molt de temps", diu García Montalvo. La lliçó que n'hauríem de treure, segons el catedràtic de la UB Joan Tugores, és que la missió dels bancs ha de ser canviar l'estalvi per finançar la inversió productiva, i no les bombolles.

Internacionalització

Les exportacions com a benzina per a la sortida de la crisi

El sector exterior va ser el primer a notar una certa recuperació i a aportar un gra de sorra a la recuperació de l'economia. I hi continua aportant. L'any passat les exportacions catalanes van augmentar un 6% fins al rècord de 63.000 milions d'euros.

Millorar les exportacions i, a més, guanyar quota de mercat en el comerç mundial ha sigut molt important per a la sortida de la crisi, assegura Josep Oliver, professor de la Universitat Autònoma. Però és cert que últimament les importacions estan començant a guanyar pes. Això, segons José García Montalvo, no és dolent en si mateix, perquè la recuperació del consum és clau per al creixement de l'economia, i més importacions significa més consum. A més, la indústria catalana necessita comprar béns a fora per fabricar productes que seran exportats, i això pot explicar l'auge importador.

L'augment de les exportacions i la millora de la quota en el comerç mundial demostren que la indústria catalana ha millorat la competitivitat en comparació a les d'altres països, cosa molt positiva segons Josep Oliver. Tot i això, aquest professor alerta que la factura de la crisi ha sigut molt elevada, ja que el teixit industrial és ara una quarta part del que hi havia el 2008.

El valor del diner públic

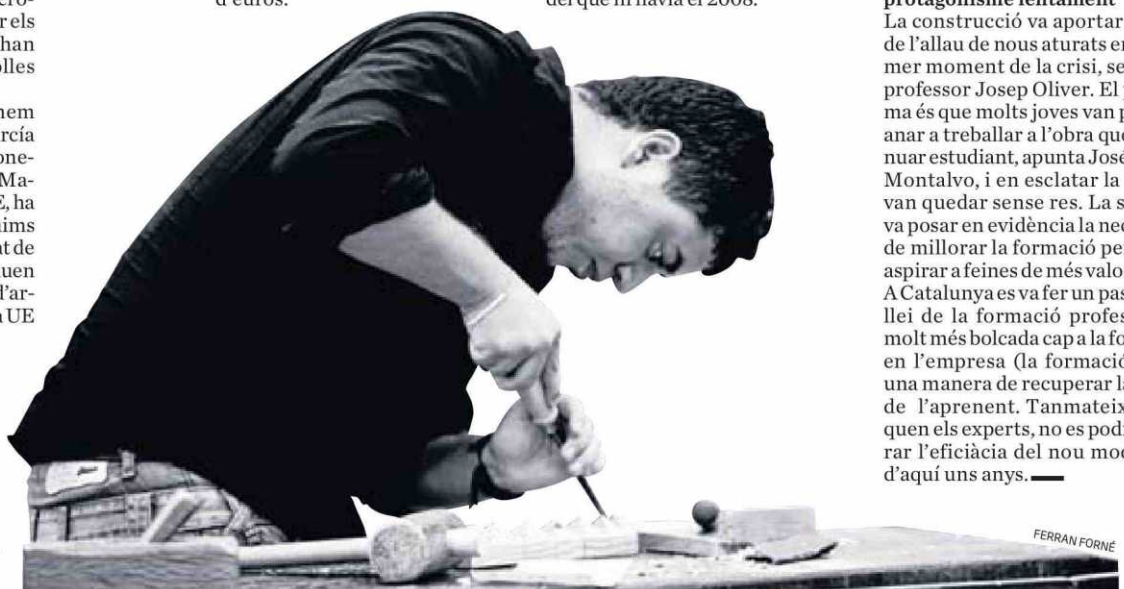
Més control i austeritat, i més exigència del consumidor

La crisi ha provocat que els diners públics ja no es vegin com uns fons que són dels estats o dels governs, sinó que són del conjunt dels ciutadans. A més, les polítiques d'austeritat van demostrar que despeses socials molt importants, com la sanitat, la dependència i les pensions, tenen un cost que s'ha de pagar. La reacció ciutadana s'ha traduït en una clara defensa dels drets adquirits, amb molta més exigència a l'hora de destapar i condemnar casos de corrupció, pràctiques dubtoses com l'elusió fiscal, o la defensa dels drets davant de casos com les preferents, la sortida a borsa de Bankia i les clàusules terra. "Alguna lliçó hem après", assegura el professor Joan Tugores, que té dubtes sobre si aquest aprenentatge es mantindrà en un futur.

Una formació diferent

La FP dual guanya protagonisme lentament

La construcció va aportar el 50% de l'allau de nous aturats en el primer moment de la crisi, segons el professor Josep Oliver. El problema és que molts joves van preferir anar a treballar a l'obra que continuar estudiant, apunta José García Montalvo, i en esclatar la crisi es van quedar sense res. La situació va posar en evidència la necessitat de millorar la formació per poder aspirar a feines de més valor afegit. A Catalunya es va fer un pas amb la llei de la formació professional, molt més bolcada cap a la formació en l'empresa (la formació dual), una manera de recuperar la figura de l'aprenent. Tanmateix, indiquen els experts, no es podrà valorar l'eficiència del nou model fins d'aquí uns anys. —

L'home és l'únic animal que ensopega dues vegades amb la mateixa pedra. Aquesta sembla la principal lliçó que treuen els experts de la crisi: tot i que reconeixen que s'han corregit alguns aspectes de l'economia i les finances, tenen dubtes sobre si aquestes reformes es mantindran quan la situació de millora s'hagi consolidat o si, per contra, es recaurà en els errors d'abans del 2008

XAVIER GRAU * BARCELONA

Cinc coses que no hem après

El deute sobreviu

Rècord de deute malgrat les retallades i els tipus baixos
"Si hi ha una cosa que aprendrem en aquesta crisi és que el deute és dolent", assegurava l'aleshores comissari europeu Joaquín Almunia el 2011. El cert és que, malgrat les retallades, el deute públic ha augmentat de manera exponencial fins a superar el 100% del PIB a Espanya, i ja s'enfila per sobre del bilió d'euros. El 2007 era del 35,5% del PIB. Empreses i famílies, amb la crisi, van fer un gran esforç per reduir el deute, però també els passius s'han socialitzat: ha disminuït el deute privat i s'ha disparat el deute públic en la mateixa proporció, com ha reconegut el mateix ministre d'Hisenda, Cristóbal Montoro.

La lliçó que no hem après, sobretot, és la del desendeutament. "No estem aprofitant els baixos tipus d'interès i la conjuntura internacional per reduir el deute", lamenta el catedràtic Josep Oliver, que alerta sobre el que pot passar

amb un endeutament tan alt el dia que, tard o d'hora, tornin a augmentar els tipus d'interès. Oliver assegura que, "si finances el creixement a partir del crèdit i el deute, sempre acabes malament".

Hipoteques de risc

Tornen algunes de les males pràctiques de la bombolla
Es tornen a concedir hipoteques per més del 80% del valor del pis, tot i els esforços del Banc d'Espanya per evitar-ho, i tornen algunes pràctiques de risc que van portar a l'esclat de la bombolla immobiliària. Els bancs són molt més prudents en el crèdit als promotors, però l'aixeta als particulars s'ha tornat a obrir.

Segons l'Associació de Promotors i Constructors de Barcelona, gairebé la meitat de les hipoteques constituïdes sobre habitatge nou a Barcelona ciutat, i quasi dos terços a la província, superen el 80% del valor de l'immoble, un fet qualificat de sorprenent pel president dels promotors, Lluís Marsà. Algunes entitats bancàries han admès

aquesta pràctica, tot i que asseguren que només ho fan per treure's de sobre els pisos que es van haver de quedar amb la crisi, amb l'objectiu de facilitar que surtin del seu balanç. No és l'única assignatura immobiliària pendent. L'habitatge, les oficines, els locals comercials i la logística han agafat embranzida en algunes zones, com la ciutat de Barcelona, i en alguns sectors, com l'habitatge de luxe, ja hi ha creixements molt ràpids.

Mercat laboral

Es manté el desequilibri que porta a la dualitat

El govern espanyol presumeix de l'alta creació d'ocupació en els últims mesos, però l'atur a l'Estat continua amb una taxa de quasi el 21% i a Catalunya del 17%. A més, la precarietat s'ha instal·lat al mercat laboral i la immensa majoria dels nous contractes són temporals, de manera que el nombre de feines no indefinides ja són el 20,3% del total, la taxa més alta des del 2008.

El problema és més profund. Josep Oliver diu que s'ha fet una lectu-

Deute

Malgrat els tipus baixos i la millora econòmica, no hi ha una reducció

Creixement
Cal escollir millor l'obra pública i potenciar la inversió productiva

ra incorrecta de l'ajustament que es va produir al mercat de treball per la caiguda de la construcció, que va tenir "un efecte devastador", i ressaltava que l'estructura formativa, amb molts graduats i una formació professional desprestigiada, "s'ajusta molt poc a la demanda del mercat laboral". José García Montalvo diu que caldria veure què passaria si la construcció tornés a créixer amb força perquè, en la seva opinió, molts joves estudien perquè no hi ha feina, però en llocs on sí que n'hi ha, com a les Balears, gràcies al turisme, hi ha més abandonament dels estudis.

Model de creixement
El crèdit no acaba d'arribar a les inversions productives

El crèdit no acaba d'arribar a les inversions productives, sobretot a les pimes, adverteix Joan Tugores, que creu que no s'ha consolidat un canvi de model productiu. La causa, indica, és que "la filosofia de la política econòmica la dicten i gestionen els mateixos grups d'interès que ens van dur a la crisi".

Excés d'AVE

No es prioritzen les obres amb un retorn productiu

En temps de restriccions pressupostàries caldria prioritzar les infraestructures amb més retorn. Aquesta és una de les línies polítiques de la Comissió Europea. Però l'Estat continua construint línies d'alta velocitat de dubtosa rendibilitat, mentre que els accessos ferroviaris als ports o el corredor mediterrani acumulen retards. Foment del Treball ho ha quantificat: a Catalunya l'últim any només s'ha executat una de les 100 obres considerades bàsiques. I la Cambra de Comerç es queixa que només una quarta part de les inversions ferroviàries programades són per al corredor mediterrani. —

